

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane', 1973: 727-728) ซึ่งประชากรครูผู้สอน จำนวน 1,762 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 399.77 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปัดเป็นเลขกลมเป็น 400 คน แต่เมื่อดำเนินการแล้วกลุ่มตัวอย่างที่ตอบรับ จำนวนทั้งสิ้น 393 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

1) รูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. แบบสอบถาม แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเอง โดยผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 9.75 ซึ่งนำไปใช้กับครูผู้สอนทั้งภาคศาสนาและสามัญ ที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามตามที่โรงเรียนได้ดำเนินการ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ด้านความอดทน ด้านการให้อภัย ด้านความบริสุทธิ์ใจ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตและด้านความยุติธรรม

ตอนที่3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาระยะเวลา เขต1

ข. แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อนำไปใช้กับผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เกี่ยวกับรูปแบบที่ใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่างๆ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลามและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามด้วยตัวเองถึงครูผู้สอน จำนวน 400 ฉบับ ตอบแบบสอบถามและส่งคืนมา จำนวน 393 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.25 และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอสัมภาษณ์ ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 6 คน ตอบรับการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 6 คน ตอบรับการสัมภาษณ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ก. แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for Social Sciences) เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลในการค้นคว้า

ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียน ได้ดำเนินการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ด้านความอดทน ด้านการให้อภัย ด้านความบริสุทธิ์ใจ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตและด้านความยุติธรรม วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆของข้อปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ แล้วหาค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

ข. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยสรุปจำนวนผู้ให้การสัมภาษณ์และหาค่าร้อยละ

ตอนที่2 ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียนและรูปแบบการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 วิเคราะห์โดยสรุปประเด็นสำคัญของแต่ละประเด็นทั้ง 6 ด้าน โดยนำเสนอเชิงบรรยายประกอบการอภิปรายผล

ตอนที่3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยสรุปประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอเชิงบรรยายประกอบการอภิปรายผล

5.1 สรุปผลการวิจัย

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาระยะเวลา เขต1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาระยะเวลา เขต1

1.1 ผลจากการตอบแบบสอบถาม พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาระยะเวลา เขต1 ตามความเห็นของครู สรุปเป็นรายชื่อทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.1.2 ด้านความอดทน ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านความอดทนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.1.3 ด้านการให้อภัย ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านการให้อภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.1.4 ด้านความบริสุทธิ์ใจ ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านความบริสุทธิ์ใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.1.5 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.1.6 ด้านความยุติธรรม ครูมีความเห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัศึกษาด้านความยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการ

1.2 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับนโยบายในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ผู้บริหารส่วนใหญ่มีนโยบายและหลักการในการจัดรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ นำหลักธรรมศาสนาอิสลามมากำหนดขอบเขตของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ได้มากที่สุด สนับสนุนและส่งเสริมบุคลากรทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านต่างๆ อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งให้มีระบบการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ทั้งนี้ได้คำนึงถึงกิจกรรมที่ตรงตามแบบฉบับของท่านนบี ﷺ และสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติด้วยความบริสุทธิ์ใจ อันจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน (โลกคุณชา) และมีผลในโลกอาคิเราะฮ์ สำหรับการมอบหมายงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแก่บุคลากรเพื่อดำเนินการ ผู้บริหารมีแนวในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน คือ บางโรงเรียนมอบให้ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ซึ่งเป็นงานของกิจการนักเรียน บางโรงเรียนมอบให้ฝ่ายวิชาการ บางโรงเรียนมอบให้ฝ่ายพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน บางโรงเรียนมอบให้ฝ่ายปกครอง และบางโรงเรียนมอบให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรม อย่างไรก็ตามวิธีการมอบหมายนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่มีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน คือ จัดประชุมบุคลากรให้ร่วมแสดงความคิดเห็น ในการเสนอแนวทาง และคัดเลือกทีมงานเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ดำเนินงานตามแผนและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.3 ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมหรือลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สรุปทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

1.3.1 ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ มีรูปแบบ คือ กิจกรรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมรอมฎอนสัมพันธ์ กิจกรรมอิดิลอัฎฮาสัมพันธ์ ระบบกีรออาตีญ์ ค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมการจัดนิทรรศการ กิจกรรมการแสดงละคร กิจกรรมการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของเดือนรอมฎอน กิจกรรมบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของการเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ กิจกรรมฮาลาเกาะห์อัลกุรอาน กิจกรรมพี่น้องน้อง/เพื่อนเดือนเพื่อน กิจกรรมต้อนรับปีใหม่อิสลาม กิจกรรมอิดิลฟิตรีสัมพันธ์ กิจกรรมสู่มักเรียนรายสัปดาห์และกิจกรรมสายใยรัก

1.3.2 *ด้านความอดทน* มีรูปแบบ คือ กิจกรรมสวดมนต์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมกีฬาตีสัมพันธ์ กิจกรรมอิดิลอัฎฮาสัมพันธ์ กิจกรรมละหมาดสุนัตเราะวาติบ (ก่อนและหลังละหมาดฟิรฎู) ค่าตอบแทนจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมการพัฒนามัสยิดและสถานที่สาธารณประโยชน์ กิจกรรมอบรมด้านกัญยาเสพติด กิจกรรมเสริมสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของการอดทนและค่าเส้นทางนำแห่งศรัทธาชน (มุค็อยยัมดัตบะเวีย)

1.3.3 *ด้านการให้อภัย* มีรูปแบบ คือ กิจกรรมสวดมนต์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมกีฬาตีสัมพันธ์ กิจกรรมอิดิลอัฎฮาสัมพันธ์ กิจกรรมเปิดใจสารภาพผิด ค่าตอบแทนจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมมาอัฟซึ่งกันและกัน ในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ก่อนอีด กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ กิจกรรมคืนสู่เหย้า บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของการให้อภัย กิจกรรมอ้อลาอาลัย กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมอิดิลกาฟ 10 วันสุดท้ายเดือนรอมฎอน ค่าเส้นทางนำแห่งศรัทธาชน (มุค็อยยัมดัตบะเวีย) และกิจกรรมสัปดาห์อุคูวะฮ์

1.3.4 *ด้านความบริสุทธิ์ใจ* มีรูปแบบ คือ กิจกรรมสวดมนต์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมรอมฎอนสัมพันธ์ กิจกรรมอิดิลอัฎฮาสัมพันธ์ กิจกรรมสวดมนต์อัลกุรอาน ค่าตอบแทนจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนประจำเดือน กิจกรรมละหมาดญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของความบริสุทธิ์ใจ กิจกรรมสัปดาห์อุคูวะฮ์ กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อนและค่าเส้นทางนำแห่งศรัทธาชน (มุค็อยยัมดัตบะเวีย)

1.3.5 *ด้านความซื่อสัตย์สุจริต* มีรูปแบบ คือ กิจกรรมสวดมนต์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมรอมฎอนสัมพันธ์ กิจกรรมธนาคารหอพัก กิจกรรมส่งเสริมการไม่ทุจริตในห้องสอบ ค่าตอบแทนจริยธรรมอิสลาม กิจกรรมโรงเรียนสีขาว กิจกรรมละหมาดญะมาอะฮ์ (ร่วมกัน) กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของความซื่อสัตย์สุจริต ค่าตอบแทนจริยธรรมอิสลามสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมทำดีได้ดี กิจกรรมของหายได้คืน/ของหายพบเจ้าของและกิจกรรมการออมทรัพย์ในห้องเรียน

1.3.6 *ด้านความยุติธรรม* มีรูปแบบ คือ กิจกรรมศาลาเกาะฮู (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยละฮูมาอะฮู (ร่วมกัน) กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ1-2 ครั้ง กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย/เลือกตั้งสภานักเรียน กิจกรรมเลือกหัวหน้าห้อง และหัวหน้าหอพัก กิจกรรมส่งเสริมการเรียน/มอบทุนการศึกษา กิจกรรมประกาศผลสอบ กิจกรรมมอบรางวัลนักเรียนดีเด่น กิจกรรมละหมาดฮัจญ์มาอะฮู (ร่วมกัน) กิจกรรมพี่เดือนน้อง/เพื่อนเดือนเพื่อน บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของความซื่อสัตย์สุจริต และคำขอบรมจริยธรรมอิสลาม

2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1

2.1 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยตามจำนวนของครู ที่แสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถาม สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1.1 *ด้านการบริหารจัดการ* จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาในเรื่องของเวลาสำหรับการจัดกิจกรรม ซึ่งมีน้อยและไม่เพียงพอ รองลงมา คือ งบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ/ไม่มี ไม่มีสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม ผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุนและไม่ถึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรม กิจกรรมขาดความต่อเนื่อง อุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมไม่เพียงพอ ระบบและโครงสร้างของการบริหารไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม ไม่มีการติดตามผลและประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง

2.1.2 *ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม* จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด คือ บุคลากรขาดความรู้ และประสบการณ์ด้านการอบรม รองลงมา คือ บุคลากรขาดความรับผิดชอบและไม่มีความรอบคอบ บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือและเสียสละเท่าที่ควรและขาดบุคลากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการ บุคลากรไม่พร้อมที่จะที่จะจัดกิจกรรมและบุคลากรไม่มีจิตวิทยาในการนำเสนอ บุคลากรมีภารกิจต้องรับผิดชอบมากเกินไปและบุคลากรดูแลไม่ทั่วถึง

2.1.3 *ด้านนักเรียน* จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบบมากที่สุด คือ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรและไม่กระตือรือร้น รองลงมา คือ นักเรียนขาดความสำนึกและไม่เห็นคุณค่าของการอบรม ความแตกต่างทางเพศของนักเรียน นักเรียนไม่มีความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรม และนักเรียนมีจำนวนมากทำให้ลำบากต่อการจัดกิจกรรม ความแตกต่างด้านอุปนิสัยของนักเรียน นักเรียนยังไม่เข้าใจถึงความหมายของคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนไม่ค่อยให้ความเคารพครูผู้ให้การอบรม ความแตกต่างด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการอบรม นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับที่บ้าน ความแตกต่างด้านการเรียนรู้ของนักเรียน และนักเรียนรู้สึกว่าคุณบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม

2.1.4 *ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม* จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบบมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ปลอดภัยต่อการจัดกิจกรรม รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม ความแตกต่างด้านฐานะของครอบครัวนักเรียนและผู้ปกครองไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร พ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนและสถานะที่เสื่อมเสียของสถาบันครอบครัว

2.1.5 *ด้านรูปแบบของกิจกรรม* จากการวิจัยพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค คือ ไม่มีการเน้นจัดกิจกรรมเฉพาะด้าน ใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการปฏิบัติและเน้นกิจกรรมเฉพาะด้านอिาตะฮุ และไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านอื่นๆ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ตามความเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

2.2.1 *ด้านการบริหารจัดการ* จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ เวลาในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารบางคนไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่นักเรียน จิตสำนึกของผู้บริหารยังไม่เข้มงวด ขาดการทำงานที่เป็นเอกภาพ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงแก่บุคลากรและนักเรียน และด้านงบประมาณที่มีจำกัด ทำให้ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม

2.2.2 *ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม* จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นคล้ายคลึงกัน คือ บุคลากรขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย บุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ

เท่าที่ควร จิตสำนึกของบุคลากรและผู้บริหารยังไม่เข้มงวดเท่าที่ควร บุคลากรไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2.2.3 *ด้านนักเรียน* จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นเหมือนกัน คือ นักเรียนไม่มีจิตสำนึกและไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม ส่วนสาเหตุของปัญหาดังกล่าว คือ นักเรียนบริโภคสื่อตะวันตก นิยมทางวัตถุ และมีโมเดลที่ยึดตามแฟชั่นหรือดาราที่ชื่นชอบ

2.2.4 *ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม* จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความเห็นว่า ความแตกต่างทางด้านฐานะครอบครัวและสภาพสังคมของนักเรียน พ่อแม่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเท่าที่ควร อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่ปลอดภัยต่อการจัดกิจกรรม และฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้มีความเห็นเพิ่มเติม คือ สภาพสังคมไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมของสังคมที่เป็นไปในด้านลบ

2.2.5 *ด้านรูปแบบของกิจกรรม* จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเห็นเหมือนกัน คือ ไม่มีกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนและไม่มีกิจกรรมที่เน้นเฉพาะด้าน

2.3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยตามจำนวนครูที่แสดงความคิดเห็นจากแบบสอบถาม สรุปเป็นประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

2.3.1 *ด้านการบริหารจัดการ* จากการวิจัยพบว่า ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ปรับปรุงเวลาเรียนและให้มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ รองลงมา คือ จัดตั้งศูนย์พัฒนาผู้เรียนให้เป็นรูปธรรม ผู้บริหารต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนและครอบคลุมทุกช่วงชั้น ปรับปรุงเวลาเรียน บูรณาการหลักสูตรศาสนาสามัญให้เข้ากัน ระดมงบประมาณจากบุคลากรและนักเรียน จัดตั้งศูนย์พัฒนาผู้เรียนให้เป็นรูปธรรม ผู้บริหารต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบอย่างทั่วถึง มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ จัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสำหรับกิจกรรม มีการประชุมวางแผนดำเนินการทุกๆ 15 วัน ชี้แจงในที่ประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและหาแนวทางแก้ไขและควรจัดหลักสูตรเฉพาะด้านการปลูกฝังจริยธรรม

2.3.2 *ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม* จากการวิจัยพบว่า ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ บุคลากรต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน รองลงมา คือ ควรสรรหาบุคลากรที่เข้าใจศาสนาและเข้าใจสถานการณ์ร่วมสมัย บุคลากรต้องเสียสละ และอดทนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ควรให้การอบรมแก่บุคลากร สรรหาบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุน ติดตาม และตักเตือน ควรมีบุคลากรที่เพียงพอให้การอบรมจริยธรรมแก่บุคลากรสามัญ บุคลากรต้องร่วมมือกัน ต้องเริ่มพัฒนาด้านจริยธรรมที่บุคลากรก่อนเป็นอันดับแรก บุคลากรควรรหาประสบการณ์ภายนอกเพื่อคิดพัฒนายกระดับการอบรม บุคลากรควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในทุกวิชาที่สอนและบุคลากรต้องมีความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติงาน

2.3.3 *ด้านนักเรียน* จากการวิจัยพบว่า ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนรัก และเชื่อถือด้านการพัฒนาจริยธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่น่าสนใจ รองลงมา คือ ควรปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญของจริยธรรมอิสลาม ให้นักเรียนอยู่ประจำที่โรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดด้านการปลูกฝังจริยธรรมอิสลามที่ถูกต้อง ปลูกฝังให้นักเรียนทำความดี และรำลึกถึงวันอากีเราะฮ์ ฝึกฝนให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักอิสลามอย่างละเอียด คอยสอดส่องดูแลและให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอและควรศึกษาข้อมูลประวัตินักเรียน

2.3.4 *ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม* จากการวิจัยพบว่า ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามความประพฤติของนักเรียน รองลงมา คือ ควรมีกิจกรรมพบปะผู้ปกครอง มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลลูกแก่ผู้ปกครอง

2.3.5 *ด้านรูปแบบของกิจกรรม* จากการวิจัยพบว่า ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ควรให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมแทรกในคาบเรียน ควรจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมเดือนละหนึ่งครั้ง ให้เน้นกิจกรรมแก่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมต้น จัดกิจกรรมโดยเน้นความสนุกสนานมากกว่าวิชาการ ควรเน้นกิจกรรมด้านการปลูกฝังจริยธรรมอิสลาม จัดนิทรรศการเชิงประวัติศาสตร์เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านจริยธรรม เน้นกิจกรรมภาคปฏิบัติมากกว่าการบรรยาย สรรหาวิธีการปลูกฝังจริยธรรมในรูปแบบใหม่ๆที่ไม่ใช่การบรรยาย ให้จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมทุกปี ให้รางวัลแก่นักเรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น ควรประยุกต์รูปแบบของกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดจัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมในรูปแบบที่นักเรียนไม่เคยทำมาก่อน กิจกรรมและการบรรยายควรน่าสนใจมากกว่าที่เป็นอยู่ จัดห้องสมุดเคลื่อนที่หรือกระเป๋าหนังสือในห้องเรียน ควรจัดอบรม

ทุกสัปดาห์อย่างน้อยสัปดาห์ละสองคาบเรียน ทำเอกสารเกี่ยวกับความสำคัญของจริยธรรม จัดกิจกรรมในรูปแบบของฮาลาเกาะฮุ ควรจัดกิจกรรมปลูกฝังจริยธรรมด้วยการแสดงละคร ควรจัดค่ายอบรมจริยธรรม ควรมีการปลูกฝังจริยธรรมที่ครอบคลุมทุกๆด้าน ไม่ควรแสดงออกเชิงบังคับ จัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ จัดกิจกรรมประเภทที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรจัดกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมเทอมละหนึ่งครั้งเป็นอย่างน้อย จัดกิจกรรมที่ไม่เน้นเนื้อหาเชิงวิชาการในคาบว่าง กล่าวปราศรัยเรื่องจริยธรรมหน้าแถวทุกวัน สรรหารูปแบบของกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน รูปแบบของกิจกรรมต้องมีความหลากหลาย จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมให้ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการแก้ไขและจัดกิจกรรมนอกสถานที่

2.4 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ทั้ง 6 ด้าน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.4.1 ด้านการบริหารจัดการ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรและนักเรียน ตลอดจนผู้ปกครองและแขกผู้มาเยือน ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคลากรอื่นๆ และควรประชุมร่วมกันวางแผนระบบการทำงานให้ชัดเจนและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้จะต้องมีการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเป็นรายเดือนและนำข้อมูลที่ได้แจ้งให้ชุมชนทราบถึงความเคลื่อนไหวของโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งบุตรหลานต่อในระดับต่อไป

2.4.2 ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ บุคลากรควรให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และที่สำคัญบุคลากรจะต้องมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2.4.3 ด้านนักเรียน จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ควรปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองมีค่ายิ่งต่อศาสนาอิสลาม เพราะเมื่อเขาารู้สึกเช่นนี้จะทำให้เขามีความรักต่ออิสลาม รักอัลลอฮ์ รักนบี และรู้สึกอยากกระทำคุณงามความดี ปฏิบัติตนตาม

หลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามอย่างภาคภูมิใจ และสามารถทวนกระแสโลกาภิวัตน์และแฟชั่นนิยมอย่างมั่นใจ และฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถและมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2.4.4 *ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม* จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะคือทางโรงเรียนควรจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นประจำ เพื่อให้ผู้ปกครองมีความคิดและปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง นักเรียนจะได้ไม่มีความรู้สึกขัดแย้งในการปฏิบัติตน ผู้ปกครองเองควรเน้นและให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นุทรหลานอย่างเต็มความสามารถ ทั้งนี้ทางชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีด้วย

2.4.5 *ด้านรูปแบบของกิจกรรม* จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะคือ อยากให้มีโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จให้แก่โรงเรียนอื่นๆ เพื่อที่จะนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตน และฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะคือ กิจกรรมการทำฮาลาเกาะห์ประจำโรงเรียนและจัดให้มีการประชุมฮาลาเกาะห์ทุกสัปดาห์ และกิจกรรมการเยี่ยมเด็กที่บ้านเพื่อให้รู้จักตัวเด็กมากยิ่งขึ้น

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1

1.1 ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ตามความเห็นของครู ผลการวิจัย พบว่า คุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนด 6 ด้าน คือ ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ด้านความอดทน ด้านการให้อภัย ด้านความบริสุทธิ์ใจ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตและด้านความ

ยุคธรรม โดยภาพรวมมีการปลูกฝังอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก ทุกรายการเหมือนกันทุกด้าน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอิสลามที่มีลักษณะครอบคลุมทุกด้าน ทำให้มีระดับที่ไม่แตกต่างกัน คือทุกด้านอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรหมมินทร์ สุมาลี (2546) การศึกษาสภาพและปัญหา การจัดกิจกรรมนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูบางท่านยังขาดประสบการณ์ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตติพร ทองมูล (2551) เกี่ยวกับสภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 1

1.2 รูปแบบในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ตามความเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ทุกด้านของคุณธรรมจริยธรรมอิสลามทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ด้านความอดทน ด้านการให้อภัย ด้านความบริสุทธิ์ใจ ด้านความ ซื่อสัตย์สุจริตและด้านความยุติธรรม ซึ่งมีทั้งหมด 6 รูปแบบ คือ กิจกรรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุลญะมาอะฮ์ กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมที่เดือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐ ของคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่างๆ คือ ความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ความอดทน การให้อภัย ความบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์สุจริตและความยุติธรรม และค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม

รูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว เป็นกิจกรรมหลักในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ที่มีการดำเนินในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต 1 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบดังกล่าวสามารถให้ประโยชน์อย่างสูง ในทุกด้าน ทั้งนี้ ยังมีปรากฏเป็นตัวอย่างในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด เช่น

กิจกรรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) จากท่านอับดุลอะดี อัลลัยซีห์ ว่า ครั้งหนึ่งท่านนบีได้นั่งอยู่ในมัสญิด และมีกลุ่มคนนั่งพร้อมกับท่าน ขณะนั้นมีชายสามคนเดินเข้ามา ในจำนวนนั้นมีสองคนที่เดินเข้าหาท่านนบี ส่วนอีกคนได้เดินผ่านไป สองคนที่เดินเข้ามานั้น ได้ยื่น หูยุดต่อหน้าท่านนบี หนึ่งในจำนวนนั้นได้เห็นช่องว่างในฮาลาเกาะห์ เขาก็รีบไปนั่งในส่วนที่ว่าง นั้นและอีกคนได้นั่งทางด้านหลังของพวกเขา ส่วนคนที่สามได้เดินกลับไป หลังจากที่ท่านนบีได้ เสร็จจากการพูด ท่านนบีก็ได้กล่าวความว่า “ฉันจะบอกแก่พวกเจ้าเกี่ยวกับคนสามคน

หนึ่งในจำนวนพวกเขานั้นได้เข้าหาอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ก็ได้เข้าหาเขา ส่วนอีกคนรู้สึกอับอาย อัลลอฮ์ก็อับอายกับเขา ส่วนอีกคนนั้นไม่ยอมรับ อัลลอฮ์ก็ไม่ยอมรับเขา” (al-Bukhāriy, 1998: 66)

กิจกรรมบรรยาย ดังหะดีษอิบนุอับบาส ได้รายงานว่
 ((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ: كَانَ يَخْطُبُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَيَوْمَ
 الْفِطْرِ، وَالْأَضْحَى عَلَى الْمِنْبَرِ، فَإِذَا سَكَتَ الْمُؤَذِّنُ يَوْمَ
 الْجُمُعَةِ قَامَ فَخَطَبَ))

(الطبراني، د.ت.: 11518)

ความว่า “ท่านเราะสูล ﷺ ได้บรรยายคุณบะฮุในวันศุกร์
 วันอีดิลฟิฏร วันอีดิลอัฎฮาบนมินบ์ร (แท่นปราศรัย)
 เมื่อใดที่คนอะซานเสร็จในวันศุกร์ ท่านก็จะลุกขึ้นและ
 บรรยายคุณบะฮุ”

(al-Tabarāniy, n.d.: 11518)

กิจกรรมที่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน ซึ่งเป็นคำสั่งของท่าน
 นบีมุฮัมมัด ﷺ ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า

((مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ
 فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ))

(مسلم، 1998: 186)

ความว่า “ผู้ใดในหมู่พวกเจ้าเห็นสิ่งที่ไม่ดี เขาจง
 เปลี่ยนแปลงมัน (ตักเตือน) ด้วยมือ หากไม่มี
 ความสามารถก็จงตักเตือนด้วยปาก และหากไม่มี
 ความสามารถอีกก็จงตักเตือนด้วยใจ และนั่นคือ
 ภาวะการศรัทธาที่อ่อนที่สุด”

(Muslim, 1998: 186)

2. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต1 ตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และครู มีดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านเวลาในการจัดกิจกรรม มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของครู ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร ไม่กำหนดระยะเวลาอย่างเป็นระบบและระยะเวลาที่ทางโรงเรียนกำหนดนั้นน้อยเกินไปกับความต้องการของครูในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคด้านนี้นั้นมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูอีกประเด็นหนึ่ง คือ ปัญหาด้านงบประมาณที่มีจำนวนจำกัด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ขาดการบริหารงบประมาณอย่างมีระบบ ทำให้งบประมาณสำหรับการดำเนินกิจกรรมมีไม่เพียงพอกับจำนวนกิจกรรมที่กำหนดในหลักสูตรของโรงเรียน

ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครู มีประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ บุคลากรบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และไม่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรมีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป ทำให้เกิดการแบ่งเวลาในการทำงานไม่เป็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรขาดความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ดังที่ปรากฏจากข้อค้นพบปัญหาที่พบมากที่สุด ตามความเห็นของครู

ด้านนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูมีประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ นักเรียนขาดจิตสำนึกและไม่เห็นคุณค่าของคุณธรรมจริยธรรม ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านเพศ ฐานะของครอบครัว ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม และการถูกอบรมบ่มนิสัย เป็นเหตุให้มีผลตามมา คือ

นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรและไม่มีความกระตือรือร้นที่จะรู้และปฏิบัติจริยธรรมอิสลาม ดังที่ครูได้ให้ความเห็นมากที่สุดเกี่ยวกับปัญหานี้

ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูมีประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ ความแตกต่างทางด้านฐานะของครอบครัว ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและพ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่เรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่บุตรหลาน ทั้งนี้ปัญหาที่พบมากตามความเห็นของครู คือ สภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบันไม่ปลอดภัยต่อการจัดกิจกรรม ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนท่านหนึ่งว่า

“ปัจจุบันสังคมเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น สิ่งที่ไม่จำเป็น คือ ใบปริญญาต่างหาก ที่เห็นว่าเด็กสมัยนี้ จะตักเตือนไม่ได้ เพราะหากตักเตือนเดียวพัฒนาการจะช้าลง ต้องให้เขาประสบการณ์ จึงจะรู้จริงๆแล้วค่อยๆอบรมก็ได้ เด็กไปเรียนก็ยังสามารถปฏิบัติเองได้”

ทั้งนี้ผู้ปกครองคือส่วนสำคัญที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูและปกป้องรักษาลูกหลานให้รอดพ้นจากไฟนรก ดังที่อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ

وَالْحِجَارَةُ

(التحریم: 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมันคือมนุษย์และก้อนหิน”

(อัตตะหุรึม: 6)

ด้านรูปแบบของกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูมีประเด็นที่สอดคล้องกัน คือ ไม่มีกิจกรรมที่เน้นเฉพาะด้าน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบของแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมีประโยชน์ในทุกด้าน กล่าวคือ เมื่อดำเนินการกิจกรรม

ใดแล้ว สามารถเกิดประโยชน์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนในทุกด้าน ทั้ง 6 ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความเกรงกลัวต่ออัลลอฮ์ ด้านความอดทน ด้านการให้อภัย ด้านความบริสุทธิ์ใจ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตและด้านความยุติธรรม

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ตามความเห็นของผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครู มีดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรและนักเรียนตลอดจนผู้ปกครองและแขกผู้มาเยือน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการมองเห็นสภาพความเป็นจริง คือ บุคลากรทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นครู เจ้าหน้าที่ นักเรียนตลอดจนผู้ปกครองและแขกผู้มาเยือน โรงเรียน มีแบบอย่างที่ดีเห็นทุกวันและเอามาเป็นสิ่งพาดพิงหรืออ้างอิง คือ ตัวผู้บริหาร กล่าวคือ ไม่ว่าผู้บริหารจะทำอะไร กับใคร ที่ไหน เท่าไหร่ อย่างไร บุคลากรทุกฝ่ายก็สามารถเอามาเป็นแบบอย่างได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีจิตสำนึกเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม ส่วนครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ การปรับปรุงเวลาเรียนและให้มีความพร้อมด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูมีความต้องการที่จะให้นักเรียนมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างเต็มเวลาและรูปแบบ

ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับครู ซึ่งครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ บุคลากรต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ซึ่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างที่ดีนี้ว่า

((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ
بِهَا بَعْدَهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْوَرِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي
الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ

بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ))

(مسلم، 1998 : 1017)

ความว่า “ผู้ใดที่ได้สร้างแนวทางปฏิบัติที่ดีในอิสลาม เขาก็จะได้รับผลบุญจากสิ่งที่เขาได้สร้างไว้ และจะได้รับผลบุญจากผู้ที่ได้ปฏิบัติหลังจากเขา โดยที่ผลบุญนั้นจะไม่ลดหย่อนไปจากพวกเขาแม้แต่นิดเดียว และผู้ใดที่ได้สร้างแนวทางปฏิบัติที่เลวทรามในอิสลาม เขาก็จะได้รับการตอบแทน (บาป) จากสิ่งที่เขาได้สร้างไว้ และจะได้รับการตอบแทนจากผู้ที่ได้ปฏิบัติหลังจากเขา โดยที่บาปนั้นจะไม่ลดหย่อนไปจากพวกเขาแม้แต่นิดเดียว”

(Muslim, 1998: 1017)

ด้านนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับครู ซึ่งครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ควรปลูกจิตสำนึกนักเรียนให้รู้สึกรักที่จะกระทำความดี หรือมีคุณธรรมจริยธรรม และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถ นำเสนอรูปแบบกิจกรรมและมิบบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนคือเยาวชน ผู้เป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาสังคมให้เกิดสันติสุข ฉะนั้นควรปลูกจิตสำนึกและเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทในการแสดงกิจกรรมต่างๆ เพราะเขาเป็นตัวแทนของเราให้ออกมาข้างหน้า ดังคำกล่าวที่ว่า เยาวชนในวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ในวันหน้า หากเยาวชนในวันนี้ดี ผู้ใหญ่ในวันหน้าก็จะดี ฉะนั้น การแสดงบทบาทดังกล่าว ถือเป็น การสะสมเตรียมพร้อมที่จะเผชิญในภายภาคหน้าต่อไป

ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้ให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับครู คือ ควรมีกิจกรรมประชุมพบปะผู้ปกครองเป็นประจำ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมการประชุมพบปะนั้น มีผลทำให้เกิดความเข้าใจกันเป็นอย่างดี ระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง เพราะสามารถปรึกษาหารือ เพื่อที่จะดูแลป้องกันมิให้เกิดปัญหา สามารถบอกเล่าปัญหามาเสนอวิธีแก้ปัญหา และสามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งนี้ ครูได้ให้ข้อเสนอแนะมากที่สุด คือ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการติดตามความประพฤติของนักเรียน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า หน้าที่หลักในการดูแลบุตรหลาน คือ ผู้ปกครอง ฉะนั้นเมื่อบุตรหลานเข้ามาศึกษาในโรงเรียน ผู้ปกครองจึงไม่ควรทิ้งหน้าที่นี้ให้ทางโรงเรียนรับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว เพราะจะทำให้ความประพฤติของนักเรียนไม่มีความสมดุลกันระหว่างอยู่ที่บ้านกับที่โรงเรียน

ด้านรูปแบบของกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและครูมีข้อเสนอแนะที่แตกต่างกัน ดังนี้ ผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จให้แก่โรงเรียนอื่นๆ และฝ่ายกิจกรรมหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดกิจกรรมการทำฮาลาเกาะห์ประจำโรงเรียนและจัดให้มีการประชุมฮาลาเกาะห์ทุกสัปดาห์ และกิจกรรมการเยี่ยมเยียนตามบ้านของนักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะของครูที่พบมากที่สุด คือ ควรจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 มีรูปแบบที่ก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมในทุกด้านหลายรูปแบบด้วย ทั้งนี้รูปแบบที่ผู้วิจัยพบว่า มีการดำเนินการทุกโรงเรียน และสามารถให้ประโยชน์และเกิดผลด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ได้เป็นอย่างดี คือ กิจกรรมฮาลาเกาะห์ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) กิจกรรมละหมาดกียามุลลัยลุดญะมาอะฮ์ กิจกรรมถือศีลอดร่วมกัน เดือนละ 1-2 ครั้ง กิจกรรมพี่เตือนน้อง/เพื่อนเตือนเพื่อน กิจกรรมการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความประเสริฐของคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่างๆ และค่ายอบรมจริยธรรมอิสลาม ทั้งนี้ ผู้วิจัย เห็นว่า ควรนำรูปแบบแต่ละกิจกรรมดังกล่าวให้สถานศึกษาอื่นๆ ทราบ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม

2. จากผลการวิจัย ระดับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต1 พบว่า

คุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนด 6 ด้าน โดยภาพรวมมีการปลูกฝังอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา รายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการเหมือนกันทุกด้าน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการประเมินผลการจัด ดำเนินกิจกรรมทุกครั้งที่เป็นปฏิบัติ และประเมินผลอย่างมีระบบและแบบแผน โดยจัดให้มีการอบรม บุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องการดำเนินกิจกรรมและวิธีการประเมินผลที่ถูกต้อง อันจะเกิดความ เทียบตรงของการประเมินผลและเกิดความยุติธรรมต่อนักเรียน

3. จากผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษา ยะลา เขต 1 พบว่า แต่ละประเด็นมีปัญหาแตกต่างกันไป ทั้งนี้ แนวทางการแก้ไขที่ผู้วิจัยค้นพบ ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการประชุมบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งโรงเรียน เพื่อวางแผนการดำเนินงานทุกฝ่าย อันจะก่อให้เกิดความคิดเห็นและเข้าใจตรงกัน อย่างน้อยหนึ่งเดือนก่อนเปิดภาคเรียน

ด้านบุคลากรผู้ให้การอบรม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการอบรมบุคลากร เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมประจำเดือน เพื่อยกระดับความรู้และความประพฤติปฏิบัติของบุคลากร และควรจัดทำกิจกรรมสัปดาห์ละ (กลุ่มศึกษาอิสลาม) สำหรับบุคลากรเป็นการเฉพาะ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆและเป็นกระจกให้กันและกัน อันจะก่อให้เกิดแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ด้านนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการอบรมนักเรียนเฉพาะตัวบุคคล (فرد) และทำการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพราะสามารถที่จะรู้ถึงแก่นแท้ของนักเรียนได้ ทั้งนี้ ยังสามารถปลูกจิตสำนึกและให้ความรู้ตามระดับความเข้าใจของนักเรียน อันจะทำให้สามารถ ป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

ด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดการประชุมพบปะ ผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เดือนละครั้งเป็นอย่างน้อย ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล ติดตามความประพฤติของนักเรียน และควรมีการเยี่ยมเยียนบ้านของนักเรียน เพราะจะทำให้เกิด ความเข้าใจซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

ด้านรูปแบบของกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมที่ จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน โดยการสร้างรูปแบบสำเร็จ อันเป็นประโยชน์ต่อ สถานศึกษาอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตพื้นที่การศึกษายะลา เขต 1 ได้มีกลุ่มเครือข่ายอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อมีการประชุมพบปะกัน ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนเป็นประเด็นหลักด้วย โดยการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จและปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข อันจะส่งผลดีต่อตัวผู้เรียนในการโอนย้ายระหว่างโรงเรียน และก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ตามอิสลาม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในระดับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “สภาพการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม” เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและระดับความพึงพอใจของผู้บริหาร ครูและนักเรียนต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ดำเนินในสถานศึกษานั้นๆ
3. ควรศึกษาวิจัยในหัวข้อ “ศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียน ในโรงเรียนของรัฐบาลกับโรงเรียนเอกชน” เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการและผลที่ได้จากกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามระหว่างโรงเรียนรัฐและเอกชน